

לומדים ביחד

קום והתהלך בארץ // אהבת הארץ המובטחת

"התקוה בת שנות אלפיים"... דורות על דורות ציפה העם היהודי להגיע אל ארץ מולדתו, בה התהלכו וחיו אבות אבותיו. הגעגועים לארץ הקודש הניעו במאה הקודמת את תנועת הציונות לקום ולהתיישב בארץ הזו. נראה שהעם היהודי הוא העם היחיד בהיסטוריה שלאחר אלפיים שנה של גלות ברחבי העולם חזר אל ארץ אבותיו, הקים אותה מחדש, ואף קרה לערים וליישובים החדשים בשמותיהם המקראיים. גם כשעלתה האפשרות ההגיונית יותר להקים את המדינה באוגנדה, לא התבלבלה ההנהגה הצעירה, והתעקשה להקים את המדינה בלב ליבו של המזרח התיכון ובמקומות שוממים וקשים להתיישבות. מהו הכח של הרצון העתיק לחיות בארץ ישראל? וכיצד הוא לא דעך במשך אלפיים שנים בגלות? על כך ביחידה הבאה.

1

הראשון שקיבל את ההבטחה שבניו יחיו בארץ ישראל [כנען לשעבר] היה אברהם אבינו. לאחר ההבטחה הוא מקבל מאלוקים ציווי לעשות שני מעשים בארץ ישראל. קראו:

בראשית פרק יג

שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה... כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנֶּה... : קוּם הַתְּהַלֵּךְ בְּאֶרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרַחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְנַנֶּה:

← אברהם מצווה להביט בארץ וגם לצעוד בה. חישבו- מה מבטא המבט על הארץ? ומה מבטאת ההליכה בה? מדוע לדעתכם יש צורך בשני הדברים?

2

קראו את הפסקה הבאה:

רבי שלמה מלונטיץ (1540-1619), פירוש על התורה- "כלי יקר" בראשית יג, יז

הקנה הקדוש ברוך הוא אל אברהם את הארץ להשיג שמה שני מיני תועלת, האחד, רוחני והוא נקנה בראייה לבד. ואחד, גופני והוא נקנה בהליכה [כאשר מגדיר גבולות ע"י הליכה "מצייב עובדות בשטח"]. הרוחני הוא, ...ששם פעל ה' מכוון לשבתו יתברך ושם חביון עוזו יתברך, ... ומטעם זה רבים נכספה נפשם לעמוד במקום ההוא ... וכנגד תועלת רוחני זה אמר הקדוש ברוך הוא שא נא עיניך וראה ... ואחר כך דיבר על השלימות הגשמית [הפיזית] הנקנה לו בארץ ... ואינה נקנית כי אם בחזקה גמורה... אמר קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה.

← כיצד מסביר רבי שלמה מלונטיץ את שתי הפעולות של ההליכה וההסתכלות על הארץ? מדוע שתיהן נצרכות לדעתכם?

← דונו: האם לארץ ישראל יש "כח" מיוחד שאין בארצות אחרות? מבחינה פיזיולוגית נראה שאין הבדל בין האדמה הזו לאדמה אחרת.

3

קראו את המקור הבא מספר הכוזרי העוסק בדו שיח בין החבר [החכם היהודי] לבין הכוזרי [מלך הכוזרים- מלכות עתיקה בימי הביניים]. הכוזרי טוען שארץ ישראל אינה מיוחדת ממקומות אחרים, קראו מה עונה לו החכם היהודי בעזרת "משל הכרם".

רבי יהודה הלוי, ספר הכוזרי מאמר ב

אמר החבר: אל יקשה בעיניך שתתיחד [תהיה מיוחדת] הארץ מכל הארצות... יא. אמר הכוזרי: אינני שומע על השוכנים בארץ ישראל יתרון על שאר אנשי העולם. יב. אמר החבר: כן הכרם הזה שאתם אומרים, שמצליח בו הכרם אילו לא היו נוטעים בו הגפנים ועובדים העבודה הראויה להם, לא היה עושה ענבים. [כך] לא יתכן לסגולה הזאת [לכח המיוחד של הארץ] להגיע אל הענין האלקי בבלעדי המקום הזה, כאשר לא יתכן שיצליח הכרם מבלעדי ההר הזה.

← החכם היהודי מסביר לכוזרי שכמו שכדי שיצא כרם עם ענבים משובחים רק בצירוף תנאים נאותים, ועבודה מיוחדת, כך אין כל מעלה לארץ ישראל אם עם ישראל אינו נמצא בה.

← האם אתם מכירים פיתוחים והצלחות פורצות דרך של העם היהודי בארץ ישראל ב70 השנים האחרונות? מה יכולה להיות הסיבה לכך לפי הפסקה האחרונה? דונו: כיצד ניתן להעמיק שורשים וחוסן נפשי כדי לא לאבד יציבות בשעת משבר?

4

תהליך החזרה של עם ישראל לארצו- הוא תהליך ייחודי שלא נצפה כמותו בעולם. הרב קוק מתאר את ההבדל הזה בפסקה הבאה:

הרב אברהם קוק, (1865-1935) עולת ראייה א, ר"ג

קשר הקודש של ישראל עם ארצו הקדושה אינו דומה לקשר טבעי, שכל עם ולשון [עמי העולם] מתקשר על ידו אל ארצו. הקשר הטבעי הוא מתפתח רק במשך זמן רב, על ידי המון מאורעות, על-ידי עם רב ועצום שמתכנס יחד לדור באיזו ארץ בתור ישיבת קבע, ואז מתחילה איזו חיבה היסטורית, ... וקשר רוחני מתהווה בין העם והארץ. מה שאין כן הקשר... שנתקשרו ישראל... בארץ חמדה... בהיותם מעטי מספר, ובזמן קצר ותכוף, יחד עם הופיעם בארץ, ועוד קודם לכניסתם... ובהיותם יושבים בתוכה לא ישיבה קבועה כי אם בתור גרים, ששום דבר שיסודו בטבע לא עזר לקשר הזה...

← מה ההבדל בין חזרת ישראל לארצו לבין היווצרותם של עמים אחרים ומדינות אחרות?

5

לסיום קראו את הפסקאות מהמאמר הבא:

לאהוב את ארץ ישראל ["אש התורה"] / שרה יונכד ריגור

← העם היהודי הוא היחיד בעולם הקשור לארץ מסוימת

אני חייבת להתוודות בפניכם: אני מאוהבת בארץ ישראל.. אין חוברת תיירות בעולם שמשבחת ומהללת את ישראל כמו התנ"ך. לפי התנ"ך, ישראל אינה רק מקום נפלא לבקר בו, אלא גם פיסת ארץ הקשורה בצורה עמוקה ושורשית לנפשו של העם היהודי. ... היהדות היא הדת היחידה בעולם הקשורה לארץ מסוימת. לדתות אחרות יש מקומות, נהרות ומעיינות קדושים, אבל היהדות טוענת שכל ס"מ בארץ ישראל.. הינו בעל משמעות.

← ארץ ישראל- שעון מעורר לרוחניות

לאדמת ארץ ישראל עצמה יש סגולות רוחניות. יהודים רבים שמגיעים לכאן מהגולה, חשים התעוררות רוחנית כשהם מגיעים לישראל, לירושלים, או לכותל המערבי. לכותל, שנמצא בבסיסו של הר הבית, והוא השריד היחיד לבית המקדש השני, אין קישוטים ועיטורים: אין ציורי קיר, אין קטורת, אין מוזיקה, אין ארכיטקטורה מדהימה. אך הרוחניות, היא כה מוחשית בו, שמעטים אינם יכולים שלא לחוש בה. דרך אחת לדחות את ארץ ישראל היא לסרב להיות כאן. יש דרך חמורה יותר לדחייתה, להתייחס אליה כאל פיסת גדל"ן.

← ארץ ישראל- מקלט לאומי כושל

ארץ ישראל אינה ענין לאומי. היעד "להפוך את ישראל למדינה ככל המדינות" מחטיא את המטרה. מה היה קורה לו מתכנני פירנצה היו מחליטים למחוק את כל יצירות האמנות של העיר, שערך לא יסולא בפז במטרה להפוך את פירנצה "לעיר ככל הערים". האוצר שלא יסולא בפז של ישראל הוא זהותה היהודית הייחודית, כוחה הרוחני. ארץ ישראל לא נועדה להיות מקלט מפני האנטישמיות. היא לא השיגה מטרה זו. ישראל היא המקום היחיד כיום בעולם בו יהודים רבים נהרגים רק משום שהם יהודים. ארץ ישראל היא המקום המיוחד שהקצה הא-ל לו ולעם ישראל. איך לא נאמץ הזדמנות כזאת בזרועות פתוחות?

רבי שלמה מלונטיץ (1540-1619), היה רב וראש ישיבה בעיר פראג. שם חי ונקבר. דרשותיו הנלהבות עסקו במוסר והתקבלו על ידי קהל שומעיו. פירושו "כלי יקר" על התורה התקבל כאחד מעמודי התווך של פרשנות המקרא. הפירוש מכיל רעיונות שנשא הרב בדרשותיו ושיעוריו.

נעים להכיר...

היכרות עם דמויות מרכזיות בעם היהודי

